

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
बी. ए. - (विशारद) सामाजिकशास्त्रे/ योग

परीक्षा : मे - २०१६

प्रथम सत्र

विषय:- राज्यशास्त्राची ओळख (भाग-१) (PCG- 101)

दिनांक : २८/०५/२०१६

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते. दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

प्र.१. योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

(१०)

- १) ग्रीक शब्द ----- याचा अर्थ नगर. नगर-राज्याच्या नियमांचा व घडामोडींचा अभ्यास करणारे ते राज्यशास्त्र होय.
अ) कोरस
ब) पोलीस
क) व्हिनस
ड) बर्जेस
- २) ----- पध्दतीचा वापर मुख्यतः नैसर्गिक शास्त्रांच्या अभ्यासात केला जातो.
अ) तुलनात्मक
ब) ऐतिहासिक
क) निरीक्षणात्मक
ड) प्रयोगात्मक
- ३) म. गांधीच्या अहिंसा आणि सत्याग्रह या संकल्पना ----- या शास्त्राशी राज्यशास्त्राचे परस्पर संबंधांचे उदाहरण आहेत.
अ) इतिहास
ब) समाजशास्त्र
क) नितीशास्त्र
ड) मानसशास्त्र
- ४) राज्याचे लोक, भूप्रदेश ----- आणि सार्वभौमत्व हे प्रमुख चार घटक आहेत.
अ) अध्यक्ष
ब) प्रशासन
क) शासन
ड) निवडणुका
- ५) मोठे मासे लहान माशांना गिळतात हा सिध्दांत राज्याच्या उदयाच्या ----- या सिध्दांताचे उदाहरण आहे.
अ) ईश्वरी वरदान सिध्दांत
ब) शक्ति सिध्दांत
क) सामाजिक करार सिध्दांत
ड) मातृसत्ताक-पितृसत्ताक सिध्दांत
- ६) प्रबोधन, औद्योगिक क्रांती, भांडवलशाहीचा उदय यांमुळे सरंजामशाही ही नष्ट होऊन ----- -- उदय पावली.
अ) ग्रीक नगरराज्ये
ब) रोमचे साम्राज्य
क) राष्ट्र-राज्ये
ड) हुकूमशाही
- ७) विलोबीच्या मते राज्याची ----- म्हणजे सार्वभौमत्व होय.
अ) चिरंतनता
ब) एकमेवता
क) अदेयता
ड) सर्वश्रेष्ठ
- ८) अमेरिकेचा अध्यक्ष हा ----- सार्वभौम सत्तेचे उदाहरण आहे.
अ) नामधारी
ब) वास्तव
क) विधिमय
ड) राजकीय
- ९) अलिखित राज्यघटनेत ----- यांना महत्त्व असते.
अ) रूढी, परंपरा
ब) नेतृत्वाला
क) हितसंबंधांना
ड) पक्षाच्या धोरणांना

- १०) अमेरिकेची राज्यघटना ----- स्वरूपाची आहे.
अ) अलिखित ब) परिदृढ
क) परिवर्तनीय ड) आदर्श

प्र.२. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (३०)

- १) राज्यशास्त्राच्या पुढील अभ्यास पध्दती स्पष्ट करा.
अ) निरीक्षणात्मक पध्दती ब) तुलनात्मक पध्दती
- २) थॉमस हॉब्स यांच्या सामाजिक करार सिध्दांताची वैशिष्ट्ये सांगून त्याचे मूल्यमापन करा.
- ३) राज्याची उत्क्रांती आणि विकासाचे टप्पे विशद करा.
- ४) सार्वभौमसत्तेची लक्षणे सांगून सार्वभौमत्वाचे प्रकार वर्णन करा.
- ५) राज्यघटनेची व्याख्या सांगून लिखित राज्यघटनेचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

प्र.३. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)

- १) राज्यसंस्थेला संस्थांची संस्था का म्हणतात?
- २) राज्यशास्त्र आणि इतिहास यांचा परस्परसंबंध विशद करा.
- ३) राज्याच्या पुढील घटकांची चर्चा करा -
अ) लोक ब) भूप्रदेश
- ४) सार्वभौमत्वाच्या मर्यादांचे वर्णन करा.

प्र.४. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)

- १) राज्याच्या उदयाचा शक्ती सिध्दांत
- २) अनेकसत्तावाद
- ३) रूसोची सामुदायिक इहेची संकल्पना
- ४) राज्य आणि राष्ट्र

Translation in English

Sub: Introduction to Political Science (Part-1) (PCG - 101)

Instructions:

- 1) All Question are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
- 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.

Q.1. Fill in the blanks with the correct option. (10)

- 1) Greek word ----- means city. Study of the rules and activities of the city state is known as politics.
a) corus b) polis
c) venus d) burges
- 2) ----- method is primarily used in the study of natural sciences.
a) comparative b) historical
c) observational d) experimental
- 3) Mahatma Gandhi's concepts of non-violence and emphasis on truth are examples of interrelationship between political science and -----

- a) History
b) sociology
c) ethics
d) psychology
- 4) Four elements of state are population, territory, ----- and sovereignty.
a) President
b) administration
c) government
d) election
- 5) Big fish swallows smaller is an example given for ----- theory.
a) theory of divine origin
b) force theory
c) social contract theory
d) matriarchal and patriarchal theory
- 6) Renaissance, industrial revolution, emergence of capitalism laid to the decay of feudalism and emergence of ----- .
a) Greek city states
b) Roman empire
c) nation states
d) dictatorship
- 7) According to Willoughby, sovereignty is the ----- of the state.
a) permanence
b) oneness
c) inalienability
d) supreme will
- 8) President of U.S.A. is an example of ----- sovereignty.
a) nominal
b) real
c) legal
d) political
- 9) ----- are significant in unwritten constitution.
a) customs and traditions
b) leaders
c) interests
d) party policies
- 10) The nature of U.S.A. constitution is -----
a) unwritten
b) rigid
c) flexible
d) ideal

Q.2. Answer the following questions in detail. (Any Three) (30)

- 1) Explain the following methods of studying political science.
a) Observational method b) comparative method
- 2) Describe Thomas Hobbes Social Contract Theory and evaluate it.
- 3) Explain the stages of evolution of state.
- 4) Describe characteristics of sovereignty and kinds of sovereignty.
- 5) Explain definition of constitution and discuss written constitutions merits and demerits.

Q.3. Answer the following questions in brief. (Any Two) (10)

- 1) Why the institute of state is called as institution's institution?
- 2) Explain corelationship between Political Science and History.
- 3) Discuss the following elements of state -
a) population b) territory
- 4) Describe the limitations of sovereignty.

Q.4. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Force theory of emergence of state
- 2) Pluralism
- 3) Rousseau's concept of 'general will'
- 4) State and nation.